

DE STENEN BANK

KWARTAALBLAD VAN DE VERENIGING
DORPSBELANG HEES

JAARGANG 14
MAART 2004

Wie smeert het uurwerk van de Petruskerk?

Je kan er de TV op gelijk zetten! Als de klok van de Petruskerk acht uur slaat, gaat bij ons het Journaal aan. Bedenk dat al vijf eeuwen lang klok en uurwerk in deze toren trouw het ritme van de dag aangeven. Wat nu machinaal en met atoomklokken als vanzelf gebeurt, was tot voor de Tweede Wereldoorlog nog echt handwerk. Elke dag moest iemand de toren bestijgen om de gewichten van het uurwerk op te trekken. Vanaf 1800 was dat de taak van de dorpsonderwijzer. Meester Van Loon, hoofd van de dorpschool pal naast de kerk, houdt het zelfs 40 jaar vol. Maar in 193,0 als hij bijna 70 is, geeft hij er de brui aan.

Andreas van Loon, geboren in 1861 in Friesland, komt in 1888 naar Nijmegen als hoofd van Openbare school no. 5 in Hees. De school ligt naast de kerk. Van Loons jaarwedde bedraagt in 1893 1100 gulden en hij heeft vrije woning in onderwijzerswoning naast de school. Het was niet ongebruikelijk dat de dorpsonderwijzer er wat publieke taken bij kreeg. Voorgangers van hem kregen behalve de taak voor de dorpsklok ook nog de functie van doodgraver en opzichter van de begraafplaats bij de kerk!

Aan de Dorpsstraat, nabij de protestantse kerk in Hees, lag de openbare school, waarvan de heer A. van Loon (geheel rechts) hoofd was. Op nevenstaande opname, die van rond 1922 dateert, zien we de volgende jongens en meisjes. Zittend links onder anderen: Tini Otten, meisje Dorselaar, Leentje, Paula en Annie de Hartog, Jan van Renes en geheel rechts Jan Peters Manders. Boven hen onder anderen: Jo Schamp, Jan Kersten, de leerlingen Geutjes en Otten, Antoon van Megen, leerling Peerenboom, J.A. de Hartog, Eddie Bregonje, Hendrik Hutting, Piet Busser en de leerling Renes.

Bron: Numaga

Het was niet vreemd dat een ambtenaar van de gemeente belast werd met de kerkklok: kerktorens zijn in die tijd publieke objecten. In de tijd dat veel kerkgebouwen in het kader van scheiding van kerk en staat in handen van kerkgenootschappen kwamen, bleven de torens daarbuiten. Je kon ze bijvoorbeeld als militaire uitkijkposten zien! In 1853 ging zo ook de Petruskerk met de kosterwoning door een 'dading' van de gemeente over aan de Ned. Hervormde Gemeente Hees-Neerbosch. Maar de toren blijft gemeentelijk eigendom. Die verdeling zien we tot op vandaag terug in kadastrale kaarten.

In deze Stenen Bank onder andere

- Straatspeeldag 2004
- Wie was mej. Knuttel? Een zoektocht
- Hees op internet
- Uitnodiging en agenda jaarvergadering
- Park West
- Scouting
- Bomen en vogels in de buurt
- Werkgroep historie
- Wandelend naar Hees

Vandaar dat de jonge dorpsonderwijzer Van Loon elke dag het torenuurwerk moet opwinden als hij in 1888 in functie komt. En hij zou het ruim veertig jaar volhouden; zelfs na zijn pensioen.

Met pensioen

In 1926 gaat meester Van Loon met pensioen, hij verhuisde naar de overkant naar de villa Frisia op nr. 122 met mooi uitzicht op de toren. De klok en toren houden hem nog enkele jaren fit, maar als hij de 70 jaar nadert, wil hij er dan toch mee stoppen. November 1930 schrijft hij aan de gemeente:

"Ik heb dat klokopwinden altijd met genoegen gedaan en het als een uitstekende lichaams oefening beschouwd, maar het begint mij nu wel een beetje zwaar te vallen, vandaar mijn verzoek, om van dit werk te worden ontheven. Een aanstelling als zoodanig heb ik er nooit voor gehad, in 1888 heb ik het gebruik maar overgenomen, zoals het bestond."

Van Loon schrijft dat ook zijn voorgangers dit werk deden, zelfs voordat in 1872 de openbare school naast de kerk werd gebouwd. Voor die tijd huisde de school in de kerk, in de kosterwoning van onderwijzer-koster Hageman. Ook hij bemoeide zich met de klok. Volgens Van Loon "dateert het klokopwinden misgchien al uit de tijd van voor de Fransche Revolutie!".

Een ambtenaar Busser schrijft met potlood in de kantlijn van de brief: *"Mijnheer van Loon mag wel een dankbetuiging ontvangen voor bewezen diensten"*. Vervolgens: *"Wellicht wil tegenwoordig hoofd historie voortzetten met het oog op de gezonde sporter, we kunnen het de koster vragen, maar het zal wat geld gaan kosten."*

De koster en de bakker

Maar de koster heeft er niet veel trek in. In december antwoordt de kerkvoogdij dat de koster *"niet bereid is de werkzaamheden verbonden aan het opwinden en smeren van het uurwerk in den dorpsstoren te Hees te verrichten"*. Maar ze geven aan dat W. van de Pol, de bakker tegenover de kerk, dat wel wil doen.

Met ingang van 1 januari 1931 wordt W.E. van de Pol dan ook *"belast met het opwinden en smeren van het uurwerk in den dorpsstoren te Hees. De deswege door hem te genieten jaarlijksche vergoeding bedraagt f 25,-"*. Van de Pols zoon Paul (nu al 80 jaar) ging als jongetje vaak met z'n vader mee naar boven. Via een ladder in het portaal kwamen ze in het torenhuis; boven moest met een grote slinger het uurwerk worden opgedraaid. Na de grondige restauratie na de oorlog drong ook in de torenklok de moderne techniek door.

Van Loon was toen al overleden: Als op 22 juli 1942 enkele bommen op Hees vallen, krijgt het huis van Van Loon tegenover de school een voltreffer. Van Loon is een van de 3 slachtoffers die toen in Hees vielen; hij is dan 82 jaar. Na dit tragische voorval verhuist de weduwe Van Loon naar Friesland.

Jan Brauer

Straatspeeldag

Vorig jaar 4 juni was er aan de Pomonastraat een straatspeeldag georganiseerd. Dit werd mogelijk gemaakt door een aantal enthousiaste leden en een beetje ondersteuning vanuit onze vereniging. Door het enthousiasme waarmee een en ander georganiseerd werd en door de gunstige omstandigheden (het was prachtig weer) is dit een zeer geslaagde middag geworden.

9 juni 2004 is er weer de Nationale Straatspeeldag (zie www.straatspeeldag.nl)

Als vereniging willen we graag dat dit weer plaatsvindt. Zoals vorig jaar zijn we bereid dit financieel mogelijk te maken. Organisatorisch zoeken we een aantal enthousiastelingen die dit op zich willen nemen.

Gegadigden kunnen zich melden bij Toon Zondag; 3782876: toon.zondag@hetnet.nl

Een zoektocht naar 'mejuffrouw Knuttel'

Nog zo'n bijzonder oud huis in Hees: de villa Johanna en Jannetje op Schependomlaan 23 en 25. Een sierlijke gevel met romantische dakpartijen en torentjes. Anne-Marie Janssen woont in het pand en heeft in haar zoektocht in de archieven al veel informatie gevonden over de villa en de mevrouw die haar in 1898 liet bouwen. Haar vraag is: Wie was toch die nijvere mejuffrouw Knuttel?

Sinds enige tijd ben ik bijzonder geïnteresseerd geraakt in een oude, tijdelijke bewoonster van Hees, mejuffrouw Knuttel. Het begin van wat spuurwerk:

De Knuttel -familie behoort tot het Nederlands patriciaat.

Rosalie Marie Elisabeth Knuttel

geboren Batavia 30 september 1860

overleden Soestdijk 7 juli 1935

getrouwd in Pretoria (Transvaal) 6 maart 1906 met

Jan Hendrik Sem,

geb. Pieter Mauritzburg (Natal) 26 juli 1860

overleden Locarno (Zwitserland) 5 oktober 1931.

(uit: Nederlands Patriciaat, no. 1962, 48e uitgave)

Uit het bevolkingsregister van het Gemeentearchief Nijmegen 1890-1900

6 november 1893:

R.M.E. Knuttel

hoofdbewoonster

Hees, Kerkstraat 81

vroegere woonplaats: Ede

Uit het bevolkingsregister van het Archief, Nijmegen 1900-1910

11 december 1902:

R.M.E. Knuttel

hoofdbewoonster

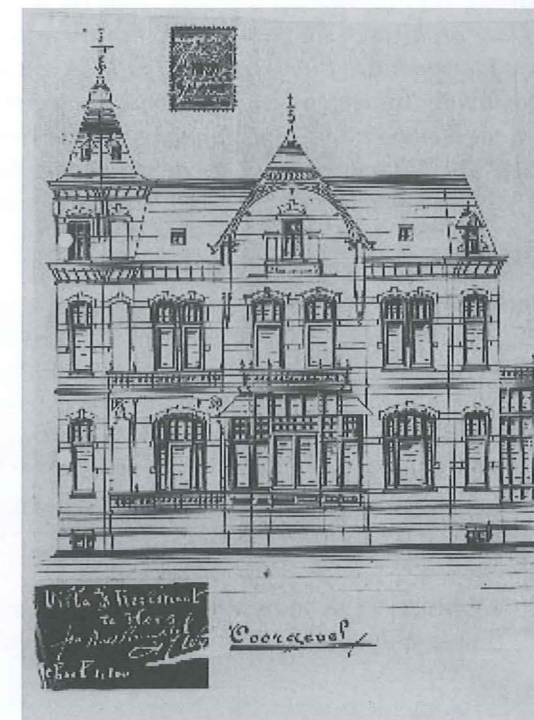
Hees, Kerkstraat 81

vertrekt naar: Afrika "Wolverdij"

De Blecourt in 1912

In het bekende boekje "Schependom van Nijmegen in woord en beeld" uitgegeven door de vereniging "Dorpsbelang" 1912 schrijft dorpsdokter De Blecourt het volgende:

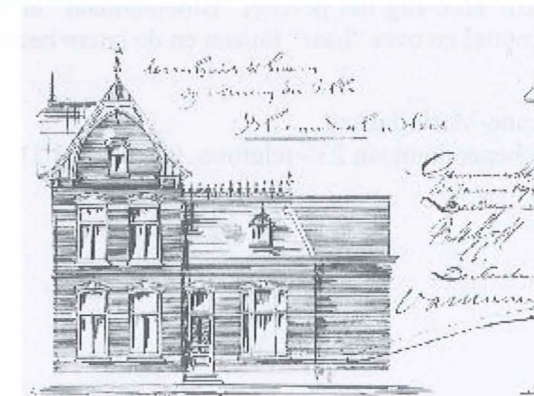
"Aan den Dikken Boom zijn ook gelegen de koepel en het voorterrein van het prachtige buiten Klambir-Lima, dat met zijn voorgevel op den Wolfskuilschen weg ziet en door den heer J.A. van Zijp wordt bewoond. De mooie en steeds met zorg onderhouden siertuin, rondom het huis, wekt de bewondering van iedereen op. Daar achter is nog een groote moestuin, terwijl aan het huis zelf eene mooie serre voor warme kasplanten is verbonden. In de laatste 25 jaar is dit goed eenige malen van eigenaar veranderd. De heer van Tienen Jansse stierf er in 1887, hierop ging het over aan de den heer Müller uit Arnhem. Mejuffrouw Jul. Knuttel bewoonde het ook eenige jaren. Deze dame liet op haar terrein aan den Wolfskuilschen weg, ter plaatse ongeveer van de vroegere tuilmans- en koetsierswoning, de villa Adyton met koetshuis bouwen, zoomede deed zij aan de Dorpsstraat een dubbele

Bouwtekening voor Bloemendaal

Klambir Lima - Bloemendaal

Dikkeboom 12

heerenbehuizinge verrijzen met name Wilhelmina en Emma, welke vlak tegenover het postkantoor is gelegen. Het koetshuis, gebouwd aan villa Adyton, is in gebruik bij Klambir Lima 1).

Onze archivaris, Mr. van Schevichaven, woonde in zijn jeugd ook drie jaar op huize Bloemendaal. Ten tijde van mejuffrouw K. werd het buiten nog "Bloemendaal" genoemd. De tegenwoordige eigenaar gaf het, uit dankbaarheid aan zijn aangename verblijf in Deli, de benaming van "Klambir Lima" d.i. de vijf klapperboomen".

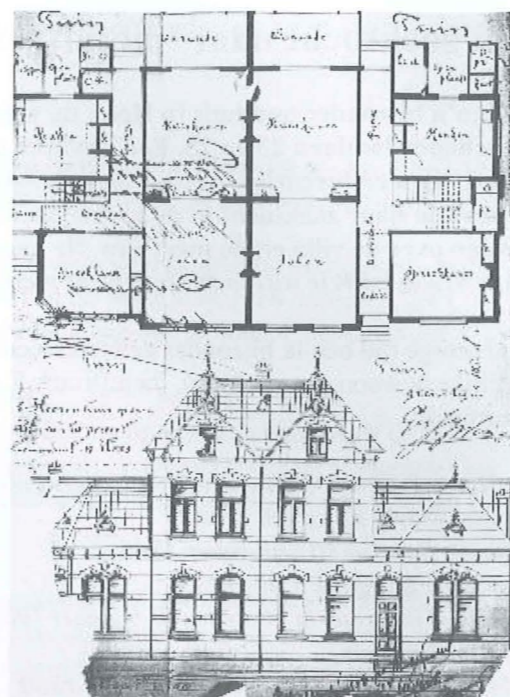
1) Als "Bloemendaal" door Mej. Knuttel bewoond.

Bouwplannen

Mej. Knuttel moet een ijverige dame zijn geweest zo blijkt uit de bouwvergunningen in het Gemeentearchief. Bij de de bouwprojecten van Mej. Knuttel was H.J. Wijers, van Welderenstraat, Nijmegen, de architect/aannemer.

Enkele wapenfeiten:

1. Jan. 1894 bouw van een woonhuis, eigenaar Mej. Knuttel (nu Dikkeboomweg 12)
2. 1 februari 1898 bouw van een herenhuis, eigenaar Mej. Knuttel (huize Wilhelmina/ Emma nu Jannetje/Johanna, Schependomlaan 23/25)
3. 9 april 1898 maken aanbouw aan het perceel "Bloemendaal", eigenaar Mej. Knuttel
4. 19 juli 1898 bouw van een villa, eigenaar Mej Knuttel (Bloemendaal, later Klambir Lima) (van 1925-1926 tbc-noodkliniek voor personeel van trein en tramwegen) (wanneer gesloopt: rond 1934?)
5. 27 Oktober 1903 wordt een vergunning verleend door de gemeente Nijmegen om een bergplaats te mogen bouwen achter de dubbele villa Wilhelmina en Emma no. 82, eigendom van Mej. Knuttel. Zij woont dan niet meer in Hees! Zij is 11 december 1902 vertrokken. De opdracht loopt via timmerman Lantermans uit Hees.

Bouwtekening voor Wilhelmina-Emma

Jannetje en Johanna

Wie weet meer?

Wie is mejuffrouw Knuttel, wat was haar bezieling, van waar haar bouwlust? Hoe zag zij eruit, er zijn nog veel vragen? Hoe zag het perceel "Bloemendaal" er uit voor de Knuttel-periode? Heeft iemand informatie over mejuffrouw Knuttel én over "haar" huizen en de latere bewoners, dan hoor ik het graag.

Anne-Marie Jansen

Schependomlaan 23 - telefoon: 024 378 63 21

BP-STATION VAN WIJK

OP DE MOLENWEG

HET TANKSTATION BIJ U IN DE BUURT!

KOM EENS LANGS EN SPAAR RAZENDSNEL VOOR ARTIKELEN BIJ KIJKSHOP EN FREE RECORD SHOP.

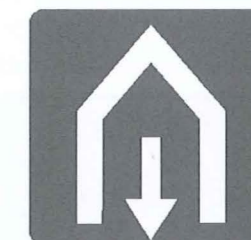
IN ONZE RUIME SHOP VINDT U O.A. TABAK, FRISDRANKEN, WEEKBLADEN, TELEFOONKAARTEN, BLOEMEN, ZOETWAREN, KOPIEERAPP., AUTO-ART. EN IJS.

WIJ STAAN 7 DAGEN PER WEEK VOOR U KLAAR !!

Van Diggelen Makelaardij

Rick van Diggelen

makelaar / taxateur o.g.

Voorstadslaan 355
6542 TE Nijmegen

makelaar@vandiggelen.info

tel. 024 - 3 73 17 75
fax 024 - 3 73 61 16
mob. 06 - 53 93 42 45

Taxaties - Aankoop - Verkoop - Hypotheken

Een dagje kerk anders, 15 mei 2004

Voor de derde keer vindt een Dagje Kerk Anders plaats in en rond de Petruskerk. En voor de tweede keer kunnen leden van de Vereniging Dorpsbelang Hees hierop aansluiten: door op die dag even langs te komen of door een kleine bijdrage te leveren. De organisatie van deze dag is in handen van Arie Kooy (tel. 3772778) en Johan van der Werf (tel. 3774288). Over het doel het Dagje kerk Anders schreven zij onder andere het volgende:

"Het is de bedoeling op bescheiden schaal iets te laten zien van wat er in Hees leeft, toegespitst op gezelligheid en creativiteit van haar bewoners, in een historische omgeving. Er is plaats voor expositie, hobby's, muziek, zang, een bescheiden markt, ontspanning voor de kinderen; kortom voor elk wat wils, afgestemd op de mogelijkheden."

Natuurlijk voelt de vereniging zich aangetrokken tot deze doelstelling en zijn wij graag bereid een steentje bij te dragen. Wat kunnen wij, of beter: u, dan doen?

We stellen een aantal panelen beschikbaar, afkomstig van het project De Buurt Eigen – foto's en kaarten, op fraaie wijze op borden geplaatst door Anne-Marie Jansen. Veel Hesenaren hebben de panelen al gezien, maar willen ze nogmaals zien of laten zien aan anderen. Voor de kinderen organiseren we een springkussen. Ook stellen we buiten drie of vier kramen op, waar leden van de Vereniging Dorpsbelang Hees boeken of speelgoed kunnen verkopen. Heeft u boeken liggen, die nog best de moeite waard zijn voor anderen? Of ligt er al enige tijd leuk speelgoed alleen maar te liggen? Meld dat dan aan de secretaris van de Vereniging Dorpsbelang Hees of aan ondergetekende! 't Liefst voor 1 mei. Misschien zijn er ook leden, die hun eigen producten willen verkopen op die zaterdag; honing, wijn of zoiets. Ook dat horen we graag voor 1 mei.

We willen zeker een deel van de opbrengsten ten goede laten komen van een goed doel in Hees.

Tijdens een voorbereidingsbijeenkomst ontstond het idee om weer iets toe te voegen aan herinneringen aan Hees, collector items zagezegd. Wanneer alles goed gaat, kunt u op 15 mei een lepeltje van Hees en een nieuwe ansichtkaart aanschaffen. Met andere woorden: voldoende redenen om u op zaterdag 15 mei a.s. van 10.00 u. tot 16.00 u. van harte welkom te voelen in en rond de Petruskerk, aan het Dorpsplein van Hees!

Loek Janssen

Contributie 2004

Bij de eerste De Stenen Bank van dit jaar treft u weer de jaarlijkse acceptgiro voor het betalen van uw contributie aan. Om administratieve redenen hebben we de contributie vanaf dit jaar afgerond op € 7,=. We hebben het bedrag nog niet ingevuld, want u mag natuurlijk ook meer geven. Wilt u a.u.b. binnen **drie weken** betalen? Er gaat ieder jaar helaas weer veel tijd, energie en geld zitten in het herinneren van leden aan hun betaling.

Wij verzoeken de leden die per computer betalen om altijd hun naam en adres met postcode te vermelden? Wij kunnen anders niet zien van wie de bijdrage afkomstig is en kunnen vervolgens uw betaling dan niet registreren.

Aan leden die buiten ons bezorggebied wonen en die De Stenen Bank per post toegestuurd krijgen, vragen wij weer om het lidmaatschapsgeld vrijwillig te verhogen. Elk opgestuurd nummer kost de vereniging € 2,=.

Hartelijk dank.

Annemarie Verberne

Hees 2000 jaar?

Nee, voor zover we weten, is Hees nog geen 2000 jaar oud. Maar zoals iedereen nu zo langzamerhand weet, hoopt Nijmegen in 2005 wél zijn 2000-jarige bestaan als stedelijke samenleving te gaan vieren. Een in 1980 op het Kelfkensbos opgegraven Romeinse godenpijler uit het jaar 17 na Christus vormde de aanleiding om in plaats van 1900 jaar stadsrechten maar meteen 2000 jaar stad te herdenken. Maar de echte stadsrechten werden pas rond 100 na Christus door keizer Trajanus verleend. En dat gebeurde niet aan wat we nu hartje Nijmegen noemen, maar aan *Ulpia Noviomagus Batavorum*, een burgerlijke nederzetting die ongeveer een kilometer ten westen van het huidige centrum aan de Waal lag, in het tegenwoordige Waterkwartier. De grafvelden en uitvalswegen van die met een dubbeltempel (Maasplein) en een groot badhuis uitgeruste nieuwe marktplaats (noviomagus) strekten zich uit tot aan het huidige Hees, dat weer op een kilometer ten zuiden van die nieuwe markt lag. Na de ondergang van het Romeinse Noviomagus ontstonden in de vroege middeleeuwen het kleine Numaga als voorganger van het huidige Nijmegen en in de hoge middeleeuwen het nog veel kleinere Hees. Als trouwe satelliet heeft het dorp Hees de stad Nijmegen zo eeuwenlang vergezeld totdat het erin werd opgenomen. Het lijkt dan ook heel passend dat we een goede bestemming bedenken om de 15.000 euro te besteden, die het Nijmeegse stadsbestuur voor de herdenking van dit jubileum aan zijn wijken in het vooruitzicht heeft gesteld.

Henk Termeer

Van de voorzitter

Maandag 1 maart vond opnieuw een vergadering plaats van het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees. Secretaris Annemarie Verberne bood de gastvrijheid, geanimeerd, maar vooral ook inhoudelijk praatten we over Hese zaken. Over het lepeltje van de Petruskerk, Park West nabij de Bredestraat, onze nieuwe werkgroepen en het milieu.

Het huidige bestuur vormt naar mijn mening een aardige afspiegeling van hetgeen er leeft in Hees. Met Toon Zondag, Maria van de Mortel, René van der Heijden, Jan Brauer en natuurlijk Annemarie Verberne is het uitstekend vergaderen. Voor de laatste keer was ik de voorzitter. Dit ga ik missen. Maar ik heb er alle vertrouwen in, dat de vereniging op de ingeslagen paden door zal gaan. Gesteund door vele enthousiaste leden. Tijdens de jaarvergadering van 16 april neem ik officieel afscheid van het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees; niet van de vereniging! Elders in deze Stenen Bank vindt u de uitnodiging en het programma van de jaarvergadering in zaal Heeslust, naast Sancta Maria aan de Bredestraat. Misschien kunt u ook komen.

Loek Janssen

Afscheid voorzitter

Op de volgende pagina treft u de uitnodiging van de jaarvergadering 2004 aan. Onder punt 6 van de agenda staat dat de voorzitter afscheid neemt. Ook in het hiernaast afgedrukte "Van de voorzitter" leest u dat Loek Janssen na ruim zes jaar voorzitterschap de voorzittershamer over gaat dragen. In de volgende uitgave van de Stenen Bank verschijnt een uitgebreid interview met Loek. Op bijgaande foto ziet u de scheidende voorzitter die tijdens de lustrumviering in september 2000 het eerste exemplaar van "De boer is troef" overhandigt aan burgemeester d'Hondt.

De redactie

ALGEMENE JAARVERGADERING 2004

Vrijdag 16 april a.s. zal de Algemene Jaarvergadering van de

Vereniging Dorpsbelang Hees

plaatsvinden in

'Heeslust' Sancta Maria
Bredestraat 170

Zaal open: 19.30 uur
Aanvang vergadergedeelte 20.00 uur

20.30 PAUZE

20.40 presentatie plannen Park West
(zie stuk elders in deze Stenen Bank)

Tot slot zal er gelegenheid zijn tot informeel samenzijn

U wordt als lid uitgenodigd om hierbij aanwezig te zijn.

Agenda:

1. Opening
2. Mededelingen
3. Goedkeuring Verslag Algemene jaarvergadering 4 april 2003
4. Jaarverslag 2003
5. Jaarverslag penningmeester
  - a. exploitatie overzicht 2003
  - b. verslag kascommissie, decharge penningmeester
  - c. benoeming nieuwe kascommissie 2004
  - d. begroting 2004
6. Toelichting te voeren beleid en plannen 2004;
Waarin o.a. presentatie kandidaat bestuursleden (Jan Brauer, René van der Heijden, Johan van der Mee) en afscheid voorzitter
7. Rondvraag
8. pauze

De jaarstukken stukken nrs. 3-4-5a-5b en 5d liggen voor aanvang van de vergadering ter inzage. Wie eerder een kopie wil ontvangen kan contact opnemen met de secretaris tel: 3786068. U kunt de stukken ook per e-mail opvragen. Dit heeft zelfs de voorkeur: Dorpsbelang.Hees@comps.demon.nl. U krijgt de stukken dan per e-mail toegestuurd.

Hees op internet I: vanuit de lucht

Wandelen en fietsen is natuurlijk het mooiste wat er is om je omgeving te leren kennen, maar dan moeten de omstandigheden wel een beetje meezitten. Voor de dagen met slecht weer of als de benen niet erg willen, biedt internet uitkomst. En het verrassende is dat je Hees zo eens vanuit heel andere gezichtspunten kunt bekijken. Je kunt hier en daar zelfs dingen aanschouwen die je op een gewone wandeling helemaal niet te zien krijgt. Dan kun je toch echt zeggen dat internet wat aan het bestaande Hees toevoegt, of liever gezegd aan het bestaande beeld van Hees.

In deze eerste verkenning van digitaal Hees kiezen we het luchtruim. We gaan Hees van bovenaf verkennen. Hoe ziet dat aardige dorpje er vanuit een vliegtuig uit? Is onze groene oase lastig te vinden nu het door het steen van de Nijmeegse bebouwing is omsloten? Kan ik mijn huis of mijn tuin vanuit de hoogte eigenlijk wel onderscheiden? Wat is de oppervlakte van dorpspark Hees? Hoe lang is de Kerkstraat? Hoe hoog of laag ligt Hees? Hoeveel zwembaden telt Hees eigenlijk?

Het webadres dat de antwoorden op al deze vragen kan geven luidt: www.terradesk.nl. Daar moet wel even de *Terra Explorer* geladen worden (gratis), maar dan heb je ook wat: een eigen jet waarmee de wereld voor je open ligt. We kiezen voor Nederland (andere mogelijke keuzen zijn: Amsterdam, Rotterdam, Chamonix, Parijs, Londen, Stuttgart en jawel: Mars) en na enige seconden hangen we al ergens boven Utrecht met zicht op het IJsselmeer. In het kaartje van Nederland links klikken we zo precies mogelijk Nijmegen aan en in een mum van tijd zien we de oude keizerstad vanuit de hoogte liggen. Ze is goed te herkennen aan de weg en het spoor over de bocht in de Waal, ofschoon je van de bruggenbogen zelf niets ziet op deze hoogte. Met de rechter muisknop kunnen we snel stijgen en dalen.

De herkenningspunten in het landschap zijn net als op de kaart de slingerende Waal en het punt waar het Maas-Waalkanaal begint. Ook de drietand van de Kanaalhaven is een echt *landmark*, terwijl je van de toch hoge sluispoorten (uiteraard) helemaal niets ziet. Eenmaal zover zetten we de *View* op *Full screen* en scheren we met een machtig uitzicht en zonder enige file of obstakel richting Hees. Niet te snel vliegen nu en voorzichtig als een helikopter aankoersen op de opvallende kassendriehoek achter de Petruskerk of het ook heel herkenbare Zwembad-West. Hees blijkt ook vanuit de lucht inderdaad nog flink wat groener te zijn dan de directe omgeving van het dichtbebouwde Heseveld en de volgepakte industrieterreinen aan de kanaalhavens.

Nu wordt het tijd om wat lager te gaan vliegen. Van ruim 2000 meter dalen we zover mogelijk tot we niet lager kunnen en op 750 meter hoog pal boven de enige echte stenen bank hangen. Via de functie *Query Information* komen we te weten dat die op 9,98 meter boven NAP staat, terwijl het vanuit de lucht in elk geval heel markante dorpspark gemiddeld zo'n 10.30 boven NAP ligt en de Graafseweg op bijna 22 meter. Natuurlijk wisten we wel dat Hees op een helling ligt, maar het is leuk om te weten hoeveel meters je elke werkdag met de fiets klimt en weer afdalt. Het is overigens heel knap hoe binnen Terra Explorer de ene laag luchtfoto's met kleine schokjes geleidelijk en heel natuurlijk overgaat in de volgende; als je stil hangt wordt het beeld geleidelijk scherper. Zo kun je vanaf maximaal 30 kilometer hoogte (dan zie je Nijmegen in de diepte tussen Waal en Maas en Maas-Waalkanaal liggen) tot op 750 meter afdalen. Vanaf die hoogte kun je een ruim alleenstaand huis als Rivo Torto natuurlijk wel zien liggen, maar een rijtjeshuis is maar een stip op het scherm en de stenen bank niet veel meer dan het vermoeden van een stip.

Eenmaal op die 750 meter hoogte kom je er pas achter dat je niet in het huidige Hees bent beland maar in het zomers groene Hees van een paar jaar geleden. Er zijn immers nog nergens verkeersdrempels te bekennen. Zwembad-West is al wel verbouwd maar de ligwei is nog niet ingekrompen en van de modernisering tot 'dorpspark Hees' is nog geen sprake. Het moet zo rond 1999 zijn dat de luchtfoto's zijn genomen. Hoe dat ook zij, vanaf 750 meter hoogte tellen we in totaal drie zwembadjes bij particulieren, meten we met de *Tools* van Terra Explorer dat de Kerkstraat maar liefst 515 meter lang is en dat de oppervlakte van het oude Kometenpark bijna 33.000 m² bedraagt.

Dit fraaie programma heeft werkelijk zeer veel mogelijkheden en is daardoor bruikbaar voor allerlei doelgroepen. Daarbij denken we niet alleen aan beroepsgeografen en ruimtelijke ordenaars, maar ook aan projectontwikkelaars, architecten en grote bedrijven, verder aan archeologen, natuurliefhebbers, milieubewakers en makelaars en verder aan alle geïnteresseerden in lokale geografie en geschiedenis. We kunnen het kortom iedereen aanbevelen en wensen onze lezers dan ook een behouden en vooral stille vlucht toe boven Hees en de andere bestemmingen. Wie met de automatische piloot van de Terra Explorer naar een bepaalde postcode binnen Nederland wil kunnen vliegen, kiest overigens voor een ander adres: <http://www.vdberg.org/freefly.html>. Wie nog lager over Hees wil vliegen, zal van de zomer echt een luchtballon moeten huren.

Henk Termeer

De groene specht

Onlangs kreeg ik via via het bericht door, dat iemand in de wijk in zijn tuin een *Groene Specht* had waargenomen. Nu had ik net een week daarvoor een Groene Specht in de Heemtuin gezien.

Ik realiseerde me dat ik hem er niet eerder had gezien, maar wist het niet zeker. Het is een wat schuwe vogel, die je eerst een paar keer hoort, voordat hij zich in je gezichtsveld vertoont. Zijn roep is onmiskenbaar, "kluu kluu kluu" (wat naar de ie-klank toe). Het lijkt wel of iemand je luidkeels uitlacht!

Het lijkt erop alsof de Groene zijn kleine broertje, de "Grote" Bonte Specht, volgt in het afleggen van zijn schuwheid, en van bosvogel meer een parkvogel wordt. In de biologie heet zo iets een *cultuurvolger*. Hij gaat de voordelen zien van de menselijke nabijheid. Deze zijn:

- Veiligheid t.o.v. roofvogels
- De hogere temperatuur van de stad, met als gevolg dat insecten minder ver weg gekropen zitten.
- Rommelige stadsranden met een hoge biodiversiteit.

Nu is dat eerste punt slechts tijdelijk van kracht. Sinds de jacht op roofvogels verboden is, verliezen ook deze hun schuwheid, en m.i. is dat één van de redenen dat de huismus bijna zeldzaam geworden is.

De Groene Specht is ongeveer zo groot als een Vlaamse Gaai (ook al zo'n cultuurvolger).

Hij is lichtgroen, van onder meer grijsbruin en zoals de meeste spechten een rood petje..

Hij zit vaak op de grond, omdat hij ook daar, in tegenstelling tot de bonte, zijn voedsel zoekt. Hij is een groot liefhebber van mierenpoppen en weet de nesten feilloos te vinden. Hij heeft dan een waakzame houding, met zijn snavel in de hoogte wijzend. Vliegt hij op, dan heeft ie een opvallende gele stuit.

U komt hem tegen op grasvlaktes, maar wel met wat bos in de buurt om in te vluchten. Hij vliegt langzaam, golvend. Zit hij in een boom, dan meestal net aan de achterkant, je scherp in het oog houdend.

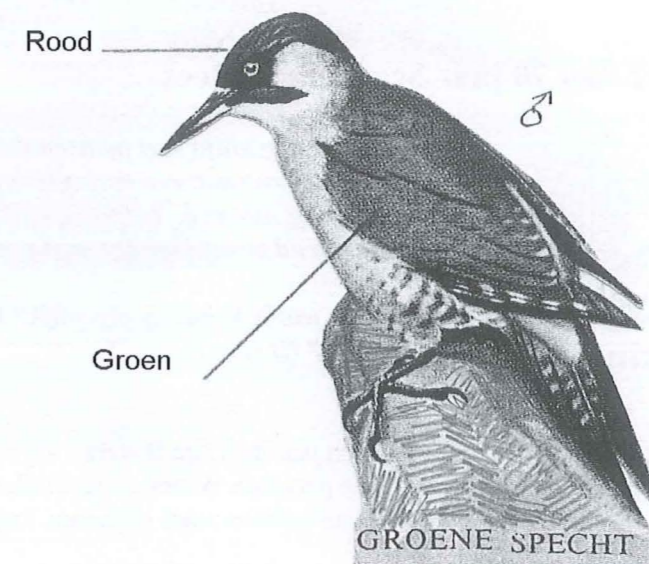
Om zijn nestholte te hakken moet ie een flinke boom hebben. Naarmate de bomen rondom een stad ouder worden, worden ze meer aantrekkelijk voor deze leuke vogel.

Let u maar eens op, als u in de buurt van de sportvelden bent. En als deze in de toekomst een parkbestemming krijgen, wordt het voor de Groene Specht ook leuker.

Rob van Iren

Een werkgroep historie

In de loop der jaren is er binnen de Vereniging Dorpsbelang Hees behoorlijk veel materiaal verzameld, dat betrekking heeft op de geschiedenis van Hees. U heeft er met enige regelmaat over kunnen lezen in De Stenen Bank. Tijdens het project De Buurt Eigen, uitgevoerd door Roel Winter in samenwerking met veel leden van de Vereniging Dorpsbelang Hees, kwamen heel veel foto's, verhalen en herinneringen boven tafel. Anne-Marie Jansen, Susanne Mahler en Lidy Mahler verzamelden beelden en verhalen, die gepresenteerd werden tijdens een drukbezocht vertelfestival in november 2003. Talloze (oud-)Hesenaren beschikken blijkbaar over prachtige foto's of interessante kennis van het dorp Hees in vroeger tijd. De eerste, en tevens laatste keer, dat er serieus aandacht is besteed aan de geschiedenis van

Hees, was bij de publicatie van het al vaak geciteerde boekwerkje Het Schependom van Nijmegen in woord en beeld. Dit boekwerk verscheen in 1912 en werd in 1986 herdrukt. Later verschenen er nog wel andere publicaties over Hees (*Hees, Hatert en Neerbosch in oude ansichten*, deel 1 en 2, en *De boer is troef* als meest bekende), maar een samenvattende geschiedenis van Hees is eigenlijk nooit verschenen. Misschien moeten we daar maar eens serieus over gaan denken. Ondergetekende wil in ieder geval een poging wagen om (in pakweg 2010) een geschiedenis van Hees te laten verschijnen. Maar dat doe ik niet alleen. Zo'n boek moet het resultaat zijn van teamwork binnen de vereniging. Mede daartoe is er een werkgroep historie opgericht. Ondergetekende zal deze werkgroep voorzitten, namens het bestuur neemt Jan Brauer zitting in de werkgroep en Anne-Marie Jansen, Lidy Mahler en Henk Termeer hebben zich eveneens bereid verklaard mee te doen. Wat willen we zoal doen? We gaan dus aan de slag met het samenstellen van een geschiedenis van Hees. Daarnaast willen we een goed archief van Hees opbouwen met daarin beelden en herinneringen van de geschiedenis van Hees. Ook willen we de geschiedenis van Hees prominenter en met regelmaat laten terugkomen op onze website. Andere werkgroepen en natuurlijk de redactie van De Stenen Bank kunnen indien gewenst gebruikmaken van de gegevens, die de werkgroep gaat beheren. De werkgroep historie zal ook de contacten onderhouden met het Cultuur-Historisch Platform, dat in Nijmegen opgericht gaat worden. En tenslotte wil de werkgroep leden (en niet-leden) de kans geven hun verhalen en vragen kwijt te kunnen. Misschien hebt u interesse deel te nemen aan de werkgroep historie? Of wilt u iets kwijt, dat voor de geschiedenis van Hees de moeite waard is: foto's, films, krantenknipsels, verhalen, enz. enz. We moeten nog echt van start gaan, maar we hopen met uw hulp snel tot de eerste resultaten te kunnen komen. Kortom, uw inbreng is van groot belang. U vindt mijn gegevens op de achterzijde van De Stenen Bank, onder het kopje Werkgroep Historie.

Loek Janssen

Al meer dan 70 jaar Scouting in Hees

Er zijn nog altijd veel mensen die niet weten dat in de wijk Hees, achter de kerk aan de Dennenstraat, een springlevende en enthousiaste scoutinggroep gevestigd is: Scouting Albertus. Iedere week komen hier kinderen en jongeren bij elkaar voor een uitdagend scoutingprogramma en vooral een hoop lol en gezelligheid!

Maar wat is Scouting eigenlijk? Vuur maken, knopen leggen en met een tentje het bos in? Of is er meer...?

Bever.

De groep kinderen van vier tot zeven jaar heet "de Bevers". Zij spelen een keer in de week samen in Huize Hotsjietonia, het themahuis waar allerlei rare personen wonen zoals Frederik Scheuremaar, Lappenzak en juffrouw Pompeomp en die allemaal eigen interesses hebben zoals tuinieren, knutselen en spelen.

Esta's.

Kinderen van zeven tot elf jaar heten "Esta's" en spelen elke week in het Land van Esta. Hier geldt de regel: "Wat je aantrekt, dat ben je". Natuurlijk wordt er niet alleen verkleed maar staan er ook allerlei andere activiteiten op het programma zoals bosspelen, koken, knutselen en op kamp gaan.

Scouts.

De "Scouts" zijn kinderen van elf tot vijftien. Zij gaan al een stuk zelfstandiger aan de slag. Op een kamp moeten ze zelf koken maar ook zelf de weg kunnen vinden in een onbekend gebied. De scouts hebben uiteraard een uitdagender programma, passend bij hun leeftijd. Zo gaan ze ook vaker op kamp of hike dan de andere leeftijdsgroepen. Het hoogtepunt voor dit jaar zal de deelname aan de Nationale Jamboree zijn, samen met 3500 andere scouts!

Explorers.

De groep voor jongeren van vijftien tot achttien jaar. Helaas heeft Scouting Albertus momenteel geen groep Explorers. Dat komt doordat er nu niet genoeg leden en leiding voor zijn. Wij hopen in de toekomst wel weer een groep Explorers te kunnen oprichten.

De Stam.

Dit is bij Albertus de groep voor 18 jaar en ouder. In de Stam zitten mensen die leiding geven bij de groep, de leden

van het bestuur, maar ook andere Scoutingliefhebbers. De Stam komt een keer in de maand samen en gaat de ene keer iets maken of klussen voor de groep en de andere keer iets gezelligs doen met z'n allen. Ook gaat de Stam mee op kamp en helpt mee bij de gezamenlijke activiteiten van Albertus zoals het kerstdiner en de kampvuuravond.

Hoe het allemaal begon

Het begin van Scouting Albertus is te vinden in 1932. De eerste hopman, A.J. Beukers, begon toen met een groep van twaalf jongens uit de parochie van de Dennenstraat. Het zogenaamde hoofdkwartier was toen het Gymnastieklokaal van de jongensschool te Neerbosch. Later werd dit een pand aan de Engelenlaan. Al gauw groeide die kleine groep uit tot een club met tientallen jongens die veel op kamp gingen en kattenkwaad uithaalden.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog werd Scouting door de bezetter verboden. Toch ging Albertus in het geheim door. De opkomsten vonden toen plaats in het huis van de hopman. In 1944 werden er zelfs weer nieuwe leden toegelaten. Ook vonden er toen weer groepsmissen plaats in villa Rivo Torto aan het Kerkpad.

In de jaren 50 werd er een nieuwe blokhuut gebouwd aan de Dennenstraat onder leiding van hopman Henk Jacobs. Deze blokhuut vormt nu nog steeds de uitvalsbasis voor Scouting Albertus. In 1985 ging Albertus samen met de Bernadettegroep maar behield wel zijn naam. Hierdoor werd Albertus een groep met zowel jongens als meisjes.

Mocht je interesse hebben gekregen in Scouting Albertus en wil je er meer van weten dan kun je alvast rondkijken op www.scoutingalbertus.nl of bellen met Colinda Joukema, tel. 024-3792499.

Contactpersoon:

Voor vragen of meer informatie kunt u contact opnemen met:

Bart Hendriks Franssen

Tel.: 024-3776951

Staflid Bevers en Scouts

e-mail: b_hefra@hotmail.com

Kometenstraat 24

6543 XJ Nijmegen

ORTHOPEDAGOGISCH ADVIESBUREAU

DRS. GERJO PIETERS-MESTROM

ORTHOPEDAGOGE/GZ-PSYCHOLOOG

KORTE BREDESTRAAT 59

6543 ZP NIJMEGEN

TEL: 024-3782314

- **DIAGNOSTISCH ONDERZOEK EN BEGELEIDING VAN LEER-OF STUDIEPROBLEMEN EN DAARMEE MOGELIJK SAMENHANGENDE SOCIAAL-EMOTIONELE PROBLEMEN.**
- **KORTDURENDE THERAPIE.**
- **OPVOEDINGSONDERSTEUNING.**
- **SCHOOLKEUZE-ADVIES.**
- **HUISWERK-OF STUDIEBEGELEIDING.**

Oproep aan de lezers

Hees en water

Het septembernummer 2004 van de *De Stenen Bank* zal helemaal gewijd zijn aan het thema 'Hees en water'. De redactie heeft enkele onderwerpen gekozen om dit thema in uit te werken. Dat zijn:

- De waterhuishouding in Hees (grondwaterpeil, invloed Maas-Waalkanaal, belang voor bedrijfstakken als kwekerijen, wasserijen, tuinbouw, vijvers, Park West-plannen enz.);
- De grote overstromingen uit het verleden en hun gevolgen (1799, 1927 en bijna in 1994);
- De aanleg van het Maas-Waalkanaal (1920-1927) en de invloed die dat had op Hees en zijn bewoners
- Zwemmen in Hees.

Om dat waternummer ook te kunnen illustreren met belevenissen van tijdgenoten en beeldmateriaal, roept de redactie de lezers op om haar te helpen met het vinden van:

- getuigenissen (herinneringen aan de genoemde historische gebeurtenissen), van
- illustraties, fotomateriaal en gedichten (vijvers, fonteinen, beekjes, kwekerijen en tuinen, aanleg kanaal, opening Zwembad-West) en van
- ander materiaal over het thema.

U kunt uw suggesties en materiaal sturen naar het redactieadres: Kerkstraat 60, 6543 KL Nijmegen, tel. 024-3731063 of per e-mail: Dorpsbelang.hees@comps.demon.nl.

De uiterste inleverdatum is 1 augustus 2004.

De redactie.

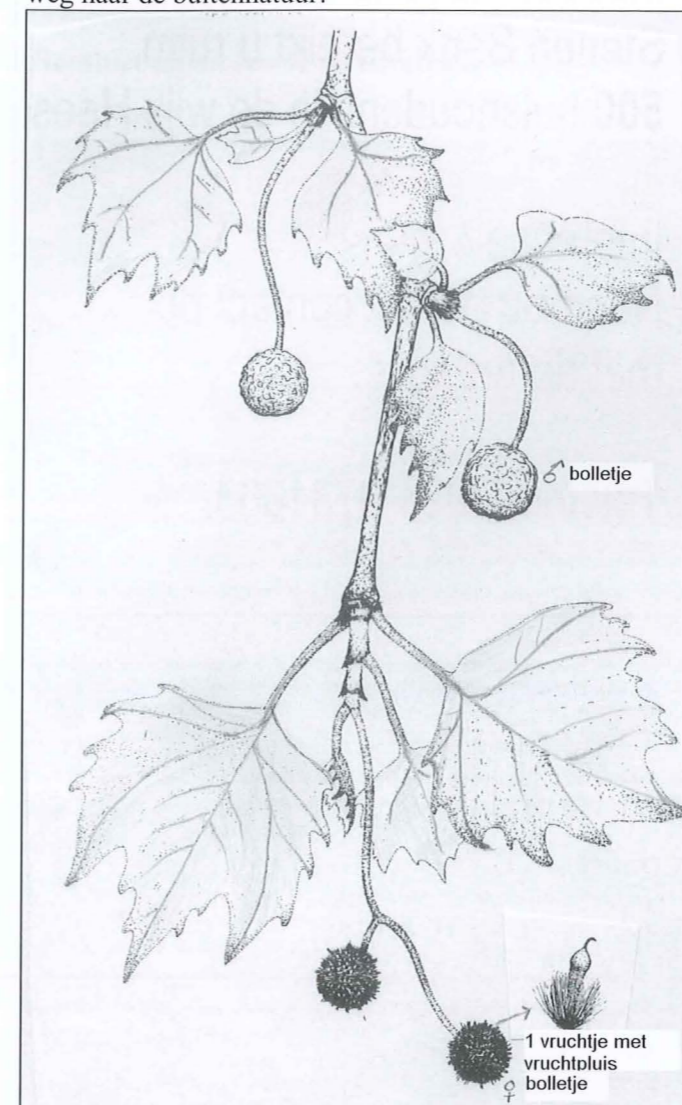
Bomen in de buurt XI

Deze keer de plataan. Hoe komen we erbij om nu de plataan te kiezen? Pas in mei beginnen de knoppen uit te lopen en komen de handvormige bladeren uit de plooi. Ze lijken veel op esdoornblad, maar dan veel puntiger. Het moet zelfs september/oktober worden voordat er van die ronde vruchtjes aan bengelen. 's Zomers schilfert in onregelmatige plakken de schors af. Juist deze droge zomer gebeurde dat bijna over de hele lengte van de stam; ik heb de bomen nog nooit eerder zo licht ivorkleurig gezien. Het is verleidelijk om die grote kromtrekkende vellen, die zich onder de boom ophopen, op te rapen en even over hun gladde binnenhuid te strijken.

Hun overvloedig blad is in de herfst bijeengeveegd dus nu staan zij in hun volle omvang kaal te zijn. Wat een kracht stralen zij uit; en hoe wijd strekken zij hun armen uit om het nieuwe licht op te vangen. Niet zo gek dat hun naam al duizenden jaren geleden in het grieks "platanos" was; en dat woord was verwant met het griekse woord dat breed, wijd en fors aanduidt. Maar het leuke van de wintermaanden is juist dat we de versiering die aan zijn grillige takken is blijven hangen, nu goed kunnen opmerken.

Aan lange stelen zwieren nog de vruchtbolletjes. Soms ligt er een platgetrapt op de stoep als een klein droog pluizerig paardenvijgje. Er bestaan vrouwelijke bolletjes, die zich meer aan het einde van de takken ontwikkelen; bij de bloei zijn ze een beetje rossig door hun roodkleurige stempeltjes, die even buiten boord slieren. De minibloempjes zitten samen opeen geperst en vormen zo een rond "hoofdje" waar later piepkleine nootjes met bosjes haren in zitten. Nu in februari en maart breken de bolletjes open en worden zaadjes door de wind verspreid. De manlijke bolletjes worden iets hoger aan de takken gevormd.

De zaden schijnen hier niet makkelijk te ontkiemen. Hoe we dan toch aan zoveel platanen kunnen komen? Mijnheer van Eeten vertelde mij dat er meestal van takken met 3 ogen winterstekken worden gemaakt, die voor 2/3 deel in de grond worden gestoken. Van de 10 stekken zijn er vaak maar 3 die echt tot ontwikkeling komen. In Hees zijn wij verwend met 2 prachtige exemplaren voor de Petruskerk, die zeker wel 150 jaar oud zijn. Heel bijzonder is ook de lange dubbele rij platanen die in de Oscar Carréstraat begint en tot en met het einde van de Rivierstraat doorloopt. Deze zijn rond 1962 door de heer van Eeten - van de plantsoendienst - geplant. Het is heerlijk om er tussendoor te wandelen (maar dan wel uitkijken voor de hondenpoep) en het zou nog mooier zijn als deze route doorgetrokken kon worden zodat je daarmee direct langs de Waal of bij de uiterwaarden van Weurt en Beuningen uitkwam. Een binnenweg naar de buitennatuur!

We mogen hier speciaal dankbaar zijn voor deze soort bomen omdat ze heel goed tegen luchtvervuiling bestand zijn en ook veel fijn stof van ons omringend industriegebied afvangen. Ze hebben wel goede grond nodig, en ook vocht, maar ze kunnen vrij snel diep wortelen; dus zelfs onze verlaagde grondwaterstand is voor hen kennelijk geen bezwaar. Het blijkt echter dat de platanen hier gevoelig aan het worden zijn voor boomkanker: grote woekeringen die taksterfte tot gevolg hebben. Laten we hopen dat we na de oude beuken, die door de reuzenzwam geveld worden, niet ook nog onze mooie platanen moeten gaan missen.

Van oorsprong horen ze bij ons niet thuis; we hebben hier meestal met een kruising te maken van de *Platanus hispanica* (uit Spanje) en de *Platanus oriëntalis* uit Zuidoost Europa. Van deze soort kunnen we er nog een vinden in het Leeuwensteinpark; deze dragen per tak maar 1 bolletje. Het zijn dus geen inheemse bomen, maar desondanks zijn zij in ons land zeer welkom in onze lanen en parken, vanwege hun mooie blad, hun schilderachtige stam, hun prachtige vorm, hun schaduw, het vuile werk dat zij doen en hun aanpassingsvermogen. Ze kunnen stevig gesnoeid worden tot ze nog maar enkele knuisten omhoog steken en na 1 seizoen vingeren ze weer hun grillig takkenpatroon alle kanten uit. En wie moet niet even terug denken aan de genoeglijke Zuid Europese marktpleintjes met bankjes in de schaduw van het overvloedige platanenlover. Nog even wachten op onze vakantie en nu hier stilstaan bij onze exotische gasten; zij mogen wél blijven.

Fransje Brakkee

Nieuwe bewoners

Heeft u gemerkt dat er in uw buurt nieuwe bewoners zijn gekomen? Geef het adres op welke manier dan ook door aan het bestuur of de redactie. Wij zorgen er dan voor dat de nieuwe bewoners een folder over de vereniging Dorpsbelang Hees in de bus krijgen.

DE SLEUTEL

(DE GROENE BOERDERIJ)

2^E OUDE HESELAAN 271

OPEN: DI T/M ZA.
14.00 - 18.00 UUR

SPECIALITEITEN:

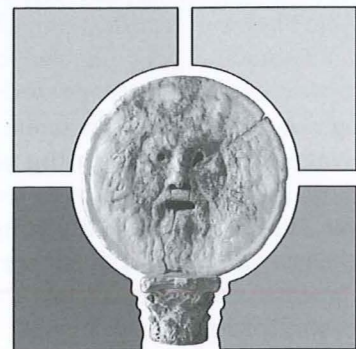
- KAARSENCOLLECTIE
- GLAS-EN KRISTALWERK
- HOUTEN SPEELGOED
- PORCELEIN/AARDEWERK
- EXCLUSIEF
HOUTSNIJWERK
- CADEAU-ARTIKELEN

Hier had uw advertentie kunnen staan!

Met een advertentie in de Stenen Bank bereikt u ruim **500** huishoudens in de wijk Hees.

Interesse?
Neemt u gerust contact op met de redactie.

Telefoon: 024-3731063.

Schola

Praktijk voor supervisie e.a. begeleidingsvormen

C.J.W. Van der Donk

Kometenstraat 30
6543 XJ Nijmegen
tel. 024-3782602
mob. 06-28029197
e-mail: info@schola.nu
www.schola.nu

Gedichtje over Dikke Boom.
Van H. Werink, Prinsenlaan 26.

DIKKE BOOM

De Dikke Boom, hij ging ten onder.
't Was onder bliksem en gedonder.
Maar het broeide in een Hesenaar:
zo'n dikke, wij kunnen niet zonder.

Al is 't al weer een eeuw geleden,
Hij kwam terug, tezelfder stede!
De Heese stemmen loven hem.
Heel het Hese volk is weer tevreden.

Hij is nog dun, dus nog geen dikke,
Maar aangenaam voor onze blikken.
Zo rijst hij bij de viersprong op;
Het zal tussen ons en hem wel klikken.

Een hangplek voor veel Hesenaren;
Zal deze nieuwe 't evenaren?
't Was keuvelen, kozen bij die boom;
dat déze Hees geluk mag baren!

O stond heel Hees vol dikke bomen!
Uw dichter mag daar graag van dromen.....

Wandelend naar Hees

Maar liefst zes bladzijden wijdde Dr. De Blécourt aan het stukje Hees in de omgeving van Heeslust. Hij zal hier ongetwijfeld een stamgast zijn geweest! Maar Heeslust is er niet meer, tenminste niet het Heeslust, dat hier beschreven wordt. In deze aflevering van "Wandelend naar Hees" staan we wat langer stil bij Hotel Pension Restaurant Koffiehuis, tevens Stalling, Heeslust. We maken daarvoor dankbaar gebruik van de aantekeningen van Paul Eijkhout en zetten onze verkenning voort in alweer deel 6 van onze wandeling.

Heeslust en de Korte Bredestraat

Beschrijving van Hees

Dit hôtel (Heeslust-lj) onderging in 1902 eene belangrijke verbouwing, nadat de eigenaar, de heer Giesing, was overleden en de heer R. Hoenselaars het gekocht had. De gelagkamer werd vergroot en de veranda, die vóór het geheele front van het hôtel zich bevindt, voor de helft dicht gemaakt. Voorts werd de achterzaal weggebroken en door een veel ruimer zaal vervangen. Het fanfarecorps van Hees en Neerbosch geeft hier zijne uitvoeringen, houdt er des Donderdags repetitie en overigens wordt deze zaal voor vergaderingen en feestelijke bijeenkomsten gebruikt. De achterzaal wordt voorafgegaan door een keurig beschilderd voorzaaltje, waar de Heerensociëteit, "de Heesche Club", in de wintermaanden des Vrijdags sociëteit houdt. Het hôtel heeft verder een aantal logeerkamers. Sedert den zomer van 1911 is het in andere handen overgegaan en bevindt zich thans in handen van den heer J.R. Verhoeff uit Den Haag, waar hij als kok werkzaam is geweest. Wegens zijn uitstekende keuken verdient deze hôtelhouder zeer geprezen te worden. Hij weet niet slechts op het oog mooie schotels te bereiden, maar tevens leverde hij in het afgelopen jaar de doorslaande bewijzen, dat ook zijn smaak niets te wenschen overlaat. Al wat hij dus opdischt, streelt de tong en is overheerlijk. (...)

De bevolking van Hees bestaat voor het grootste gedeelte van land- en tuinbouw. Daarnaast worden natuurlijk door eenige inwoners andere ambachten uitgeoefend. Voor deze laatste categorie is het tamelijk moeielijk om de concurrentie met het nabijgelegen Nijmegen vol te houden. Als landbouwproducten komen in de eerste plaats ter vermelding in aanmerking, aardappelen, rogge, suikerbieten, knollen, wortels, mangelwortels, spurrie, haver en soms wat maïs en gerst. De echte Heesche boer is echter meer een groente-boer en heeft het in dat vak ver gebracht; althans zoo kon men voor een twintigtal jaren spreken. Hij is echter niet met zijn tijd meegegaan en andere streken, met name Lent en Elst, hebben hem overvleugeld. Echter is ook hier eene kentering ten goede reeds te bespeuren en 't is te voorzien, dat voor Hees op het gebied van groente-cultures weldra een beter tijdperk zal aanbreken. De grond is voor een groot gedeelte een kiezelachtige zandbodem met eene prachtig-zwarte humuslaag, die op sommige plaatsen één meter meet, voor groenteteelt als geknipt is. Laten we hopen, dat de pogingen van de jeugdige Veilingscommissie zullen slagen en door haar aan ons Schependom eene goede toekomst zal geopend worden. De overige bevolking leeft hier op hunne buitens en buitentjes vrij en ongestoord, d.w.z., al naardat men veel of weinig omgang wil hebben, wordt dat hier ongedwongen gevonden. (...)

De wandeling moet nu eens vervolgd worden en zij zal vanuit Heeslust eerst gaan langs de Korte Bredestraat. Links woont de brood- en banketbakker van Mulukom en daarnaast staan een paar heerenhuisjes van den heer Joh. van Son, terwijl aan de rechterzijde wat kleinere huisjes zijn gelegen, die uitzien op een dorpsbrink. Villa Breehof met een klein voorterrein en een prachtige ooft- en groentetuin achter het huis ligt rechts van de Korte Breesstraat. Nu komt men aan een driehoekig pleintje, waar de Korte Breesstraat zich in tweeën splitst om zich met de Bredestraat te verenigen.

Uit: Het Schependom van Nijmegen in woord en beeld, een uitgave van de Vereeniging "Dorpsbelang", 1912, blz. 151-156

De familie Giessing, eerst de vader en daarna zijn zoon, dreven Heeslust vanaf ongeveer 1855 tot 1901. R.Th. Hoenselaars kocht het etablissement in 1902 om het in 1911 weer te verkopen aan J.R. Verhoeff. Hoenselaars zelf ging zich voortaan bezighouden met het kweken van tomaten, komkommers en andere groentes aan de overzijde van

Heeslust. Verhoeff verliet Hees in 1920 en H. Verbeek uit Zwolle nam de zaak over. Echt een bloeiend bedrijf was Heeslust inmiddels al niet meer, wel was het in Hees en daarbuiten nog steeds een begrip. Ook nu nog herinneren oudere Hesenaren zich de centrale plek, die Heeslust innam in de dorpsgemeenschap. Diverse clubjes en clubs, waaronder Dorpsbelang, hielden hier hun vergaderingen, de fanfare Ons Genoegen gaf er haar jaarlijkse uitvoering en de Hese Spelers presenteerde hier haar toneelstukken. En natuurlijk was het erg druk in Heeslust tijdens de kermis van Hees.

Heeslust in 1902 Foto: collectie C. Bol

Een van de eerste Ansichtkaarten van Heeslust Uit: Collectie T.Peters

Rechts naast Heeslust was altijd al een stalling geweest, omstreeks 1930 werd dit een garage van vader en zoon Laarman. Enkele Hese autobezitters stalden hier hun automobiel.

Op zaterdag 9 maart 1935, 's avonds tegen half tien, brak er brand uit in hotel Heeslust. Na deze brand is Heeslust nooit meer als hotel in gebruik geweest. In 1936 kochten de paters Kruisheren het pand, verbouwden het grondig en betrokken hun nieuwe klooster in 1937. De culturele activiteiten van Heeslust verkasten deels naar café Juliana aan de Schependomlaan, deels naar een nieuwe recreatiezaal naast Sancta Maria. Deze zaal droeg nog jarenlang de naam Heeslust. De vaste pensiongasten van Heeslust verhuisden naar Sancta Maria. Overigens was het nog even de bedoeling geweest, dat Heeslust in bezit zou komen van de fam. Peters van café Juliana; de paters boden echter net iets meer.

Heeslust na de brand van 1932 Foto: Collectie P. Eijkhout

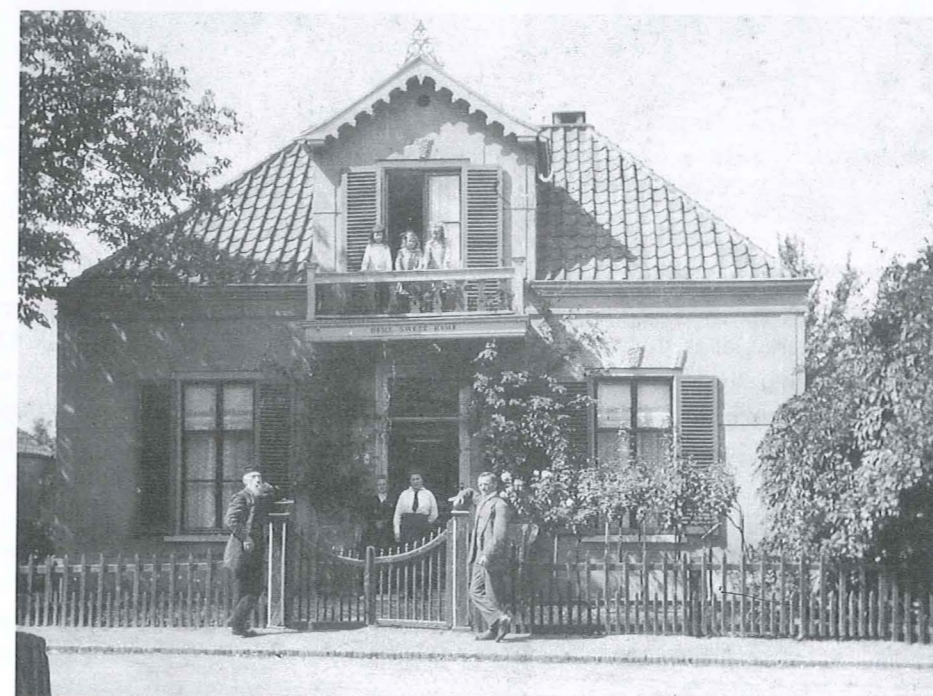
Voor de paters Kruisheren was het in die tijd van belang een woonplek te hebben in Nijmegen, nabij de Katholieke Universiteit. Studenten konden dan hun studie in Nijmegen voortzetten en wonen in een pand van de Kruisheren zelf.

In 1952 vloog de stalling, inmiddels in gebruik als kapel, in brand. Op dezelfde plek bouwden de Kruisheren een nieuwe kapel. In 1968 besloten de Kruisheren het hele gebouw te slopen. Het onderhoud werd te duur. Besloten werd Heeslust te vervangen door vier woningen, de nrs 12 tot en met 18. Achter 18 ligt 18a, een gebouw dat fungeert als vergader- en kantoorruimte voor de missieprocurer en de Europese provincie der Kruisheren en waar de huiskapel in onder is gebracht. Het klooster aan de Korte Bredestraat telt momenteel zeven bewoners. Regelmatig verblijven er ook gasten, met name missionarissen op verlof. Naast deze, vooral bestuurlijke vestiging der Kruisheren in Nijmegen, hebben de paters in Nederland nog een klooster in St. Agatha en een verzorgingstehuis in Uden. Momenteel telt de Europese provincie (met paters in Nederland, België en Duitsland) een kleine 150 leden.

Heeslust na de verbouwing door de paters in de jaren 30 Foto: Collectie P. Eijkhout

De Blécourt vervolgt zijn wandeling richting Bredestraat door de Korte Bredestraat. Hier overheerste tot ver in de 20e eeuw de landbouw, met links van de Korte Bredestraat het Rot en rechts het Achterveld. De Blécourt benut dan ook deze gelegenheid om uit te weiden over de land- en tuinbouw in Hees. Gerhard Oosten schreef over het verdwijnen van de land- en tuinbouw in Hees in 2000 een uitstekend boekje onder de titel "De boer is troef?"

Home Sweet Home aan de Bredestraat Foto: Collectie P. Eijkhout

Heel veel huizen stonden er dus niet aan dit stuk van de Korte Bredestraat. We weten van het Sigaren-Magazijn van L.H. Eijkhout, de bakkerswinkel van Van Mulukom en enkele huizen richting Bredestraat. Al deze huizen werden als gevolg van de bommen die op 22 juli 1942 op Hees vielen dusdanig beschadigd, dat daar nu niets meer van te zien is. Alleen nog op een enkele oude foto, zoals die van het voor Hees heel typerende huisje Home Sweet Home aan het begin van de Korte Bredestraat. Een vergelijkbaar exemplaar ziet u nu nog aan de Bredestraat, aan de overkant van het "driehoekig pleintje".

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog zijn het Achterveld en het Rot geleidelijk aan volgebouwd. De enorme woningnood in Nijmegen leidde tot bouwactiviteiten op het Achterveld in de jaren 50 en 60. Het "fruithoekje" ontstond, vier straten die de Wolfskuilseweg en de nieuwe Pomonastraat (godin van de vruchten) met elkaar verbonden. Nieuwbouw hier ging hoegenaamd zonder protest. In de jaren 70 ontstonden er plannen ook het Rot, inmiddels beter bekend als het weitje van de nonnen (van Sancta Maria), te gaan bebouwen. Een eerste idee was de bouw van een torenflat, daarna ontwikkelde de nieuwe eigenaar (de Stichting Studentenhuisvesting Nijmegen) een project voor 340 studenten. Verontruste buurtbewoners organiseerden zich en ruim tien jaar is er gediscussieerd, geprocedeerd en gepland. Duidelijk was wel, dat hier gebouwd zou gaan worden. In 1986 zou aannemingsbedrijf Tiemstra hier de bouw starten van 36 woningen, gelegen aan de Korte Bredestraat, de Bredestraat en de nieuwe Lievekamphof.

Het weitje van de nonnen, nu Lievekamphof, eind jaren 70

Foto: Collectie G. Otten

Voorlopig eindpunt van grotere bouwontwikkelingen in dit deel van Hees vormde het plan om vier huizen te bouwen aan de Pomonastraat tussen de Ananasstraat en de Mandarijnstraat; hier lag nog een stukje groen braak. De gemeente presenteerde de plannen in 1988, felle protesten volgden. Uiteindelijk ging het hele plan niet door, maar kwam hier begin jaren 90 een, onlangs fraai opgeknapt speeltuintje voor peuters en kleuters in de buurt. Met de komst van de Waalsprong werd de druk op Hees om lege plekken op te vullen met woningen zo'n tien jaar minder heftig.

Loek Janssen

Eindelijk! Inrichting van Park West

Eind jaren 60 belofde de gemeente een park aan te zullen leggen voor heel Nijmegen West vanaf de rotonde naar Weurt tot aan de Wolfskuilseweg. Maar de belofte moest steeds opnieuw wijken voor economische groei, woningbouw, projectontwikkeling en geldgebrek bij de gemeente. Zonder daadwerkelijke realisatie van het park ging de stedelijke verdichting door waarbij eenmaal bebouwd terrein nooit meer groen kan worden. Toch gloorde er in 1981 hoop, toen uitbreiding van de kassenbouw ten NW van de Bredestraat vanuit de gemeente werd tegengegaan ten behoeve van het toekomstige Park West. Rond 2000 lijkt voor diegenen die geloven in het belang van groen voor een leefbare stedelijk gebied, voor ons en onze kleinkinderen, het beloofde park uit te draaien op een teleurstelling. De laatste tegenslagen waren de verkoop van twee voor het park strategisch gelegen stukken grond. De gemeente had geen aankoopstrategie voor vrijkomende terreinen, maar had de niet toegestane bouw wel tegen kunnen houden.

Dit jaar - 2004 - lijkt er eindelijk een kentering te komen in dat gebrek aan beleid over Park West bij de gemeente. Terwijl de gemeente op zoek is naar subsidie en de werkgroep Park West zich afvraagt hoe we zoveel mogelijk kunnen bereiken tegen een zo laag mogelijke prijs, wordt aan beide zijden gewerkt aan een mogelijke inrichting van Park West. Zowel bij de gemeente als bij de vereniging Dorpsbelang Hees zijn gemotiveerde en kundige mensen beschikbaar waarvan we verwachten dat zij in staat zijn om in gezamenlijk overleg een fraai park te ontwerpen.

De leden van onze vereniging zullen over de ideeën worden geïnformeerd en geraadpleegd tijdens de Jaarvergadering van de Vereniging **op 16 April in Heeslust**. Wij nodigen u dan ook uit om 16 april naar Heeslust te komen.

Ook zal de gemeente begin April een **inloopavond** organiseren voor alle aangrenzende belanghebbenden.

Wat de huidige plannen betreft maken we een tweedeling in:

- Algemene aandachtspunten met betrekking tot de inrichting van heel Park West voor de langere termijn, waarop ook de korte termijninrichting kan aansluiten;
- Prioriteiten voor de korte termijn.

Aan welk eindresultaat denken we?

We trachten rekening te houden met uiteenlopende wensen: uitdagende natuur met waterpartijen, klimbomen, waarin een natuurspeelsterrein ontwikkeld kan worden, gebruiksnatuur; bijvoorbeeld met een hoogstamboomgaardje met een voedings- en een sociale functie: een Moeshofpark bij de volkstuinten, intrigerende natuur met een grote biodiversiteit (stimuleert aandacht voor flora en fauna), esthetisch natuur (bomen, perken, fontein), en recreatie-natuur (om te wandelen en/of te fietsen).

We denken aan een meer gecultiveerd gedeelte in de buurt van de bebouwing bij de Molenweg, via het zogenaamde Moeshofpark met de dierenweiden daartussendoor, naar een breder verwilderend gedeelte met waterpartijen en met inheemse begroeiing, dat breed uitloopt richting Energieweg.

We willen zoveel mogelijk oude begroeiing respecteren en gebruikmaken van natuurlijke afscheidingen (vlechtheggen). Er zijn allerlei vormen van kostenbesparing mogelijk, bijvoorbeeld in maaibeeld in het meer natuurlijke deel door middel van begrazing door Soay-schapen, die zichzelf kunnen verdedigen tegen honden. Mogelijk kunnen leden van onze vereniging Dorpsbelang Hees zorgen voor ondersteuning bij de opbouw en bijdragen aan onderhoud van het park, bijvoorbeeld bij aanleg van de vlechtheggen.

Er bestaan ideeën voor een constante, kunstmatige watertoevoer vanuit het Distelpark, aan te vullen met een wisselende aanvoer van afgekoppeld water uit de hoger gelegen fruitbuurt, zodat er centraal in het park een wadi gevormd kan worden met een aparte vegetatie.

Een aantal gebieden, zoals sportvelden en particulier aangekochte terreinen zal hoogstwaarschijnlijk niet op korte termijn beschikbaar zijn. Wel hopen we dat particulieren die de betreffende terreinen willen verkopen, deze eerst zullen aanbieden aan de gemeente. Tegelijk vinden we het heel belangrijk dat de gemeente zorgt voor een aankoopfonds voor vrijkomende grond ten behoeve van het park voor geheel Nijmegen West.

Voor de korte termijn denken we aan:

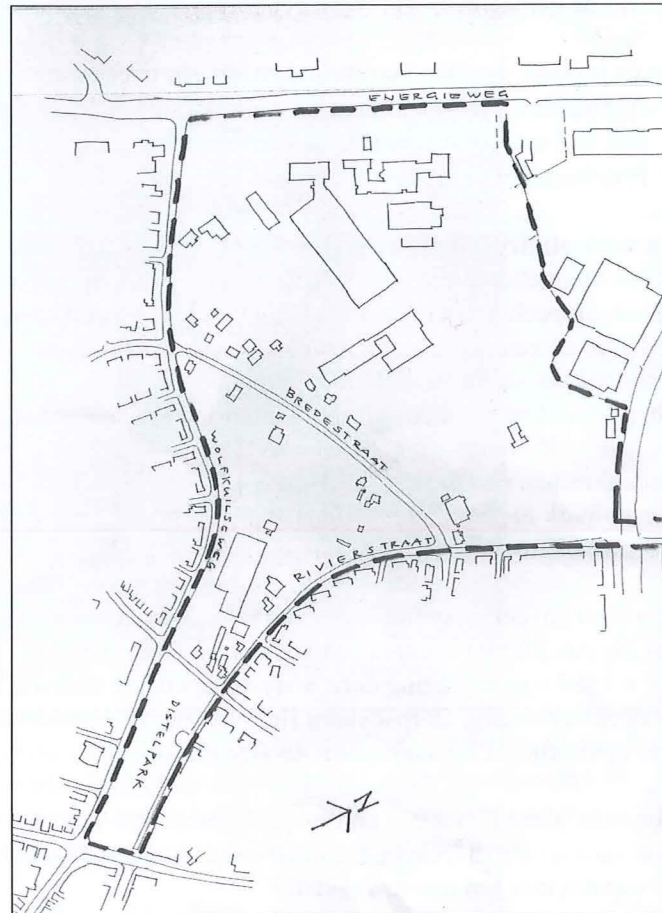
- A. Ontsluiting en herkenbaar maken van stukken grond, die reeds in handen van de gemeente zijn. Tussen de Wolfskuilseweg en de Oscar Carréstraat ligt al een voor wandelaars gevarieerd gebied met gedomesticeerde dieren en nog wat natuur. Dit stuk is interessant voor ecologisch landschapsbeheer.
- B. Op een vrij simpele manier zou de gemeente een wandelroute uit kunnen zetten. We denken aan een verbinding vanaf de Energieweg via een erg mooi begroeide strook die de tuinbouwschool al aan de gemeente heeft gegeven naar de voetbalvelden. Van daaruit loop je verder naar de Wolfskuilseweg langs Breed, of anders naar de Bredestraat en de Oscar Carréstraat. Hiertoe zou met de sportverenigingen een afspraak kunnen worden gemaakt over het sluiten en openen van de hekken 's ochtends en 's avonds. Ook denken we aan een uitgang richting Industrieweg.
- C. Vanuit de Bredestraat kunnen we het gebied van de volkstuinten inwandelen. Hier kunnen gemakkelijk twee doorgangen gecreëerd worden, de één richting Oscar Carréstraat en de ander naar de Wolfskuilseweg.
- D. Vervolgens steken we de Wolfskuilseweg over en lopen via de Bredestraat richting Laarsedam, achter huize Laarhoek op de Bredestraat. Ideaal zou een verbinding zijn naar het pad dat parallel aan de Kerkstraat langs de sportvelden loopt. Dit pad is reeds gemeentegrond.
- E. Bij tennisvereniging Tachys komen we dan weer op de Kerkstraat. Vanaf het huis "de Beuken" loopt reeds een pad dat bij Dorpspark Hees uitkomt. Het gedeelte achter zwembad West en naast Rivo Torto is nog wat kaal; hier zou meer begroeiing mogen komen. Dorpspark Hees sluit via de Kometenstraat en de Saturnusstraat aan op het Distelpark en vervolgens via de Oscar Carréstraat op de bovengenoemde onderdelen.

Wat de Volkstuinen betreft zou een vereniging goed kunnen functioneren, bijvoorbeeld via AVVN (Algemeen Verbond voor Volkstuinhouders Nederland), zodat regels gesteld kunnen worden aan gemeenschappelijk gebruik. Wij denken aan verbreding van het gemeenschappelijke pad, zodat het omzoomd kan worden door hoogstammige fruitbomen aan de zonnkant, zodat men in de tuinen voldoende licht krijgt. Verder hebben we liever geen toegang voor auto's, uiteraard geen bebouwing maar wel een gemeenschappelijke plek waar gereedschappen opgeborgen kunnen worden en tenslotte, natuurlijke afscheidingen.

Voor de Energieweg vinden we een groene buffer dringend gewenst tegen geluidsoverlast en het stof van de ons omsluitende industrie en het zware verkeer. Ondergronds gelegde kabels in plaats van hoogspanningsmasten en leidingen in combinatie met een geluidswal kunnen wellicht ook ruimte scheppen voor bomen.

Tijdens het overleg tussen gemeente en vereniging is het idee naar voren gekomen om een busreis te organiseren naar parken met natuurspeeltoerren in bijvoorbeeld Rotterdam en Leerdam om daar voorbeelden van dit soort parken te zien, omdat zulke terreinen nog redelijk onbekend zijn. Zoals al aangegeven, het gaat om ideeën. Maar ook als u ideeën hebt voor het park, aarzel niet en neem contact op met een van de werkgroepleden.

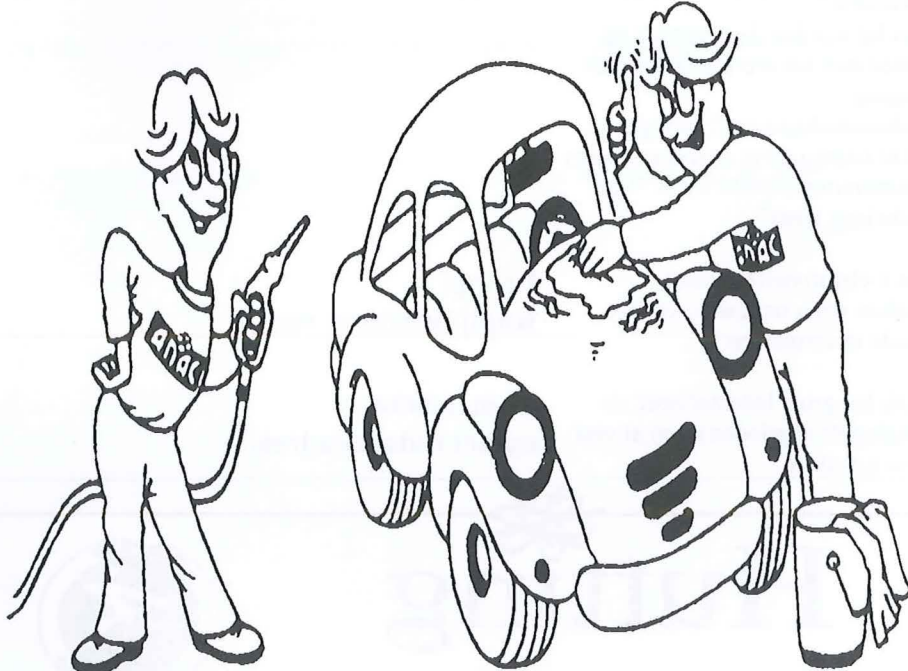
Dit zijn: Ella Scholten, Fransje Brakkee, Cor van der Donk, Mathijs de Gruijter, André Jannink, Arie Kooy en Maria van de Mortel.

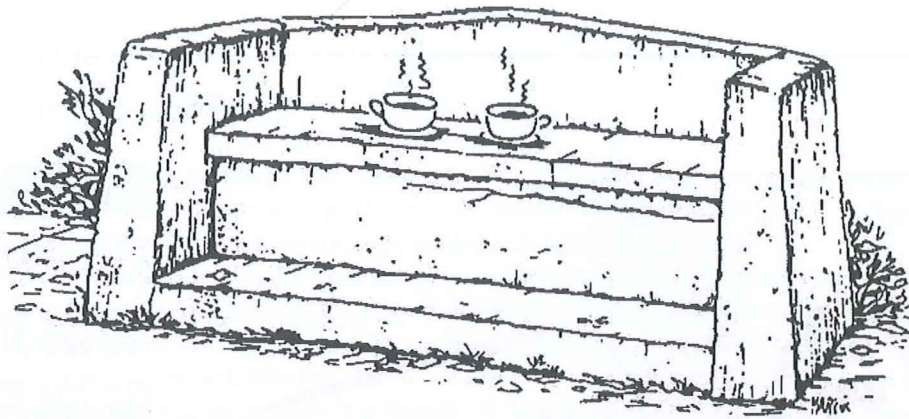
DENNENSTRAAT 69
6543 JP NIJMEGEN
TEL: 024-3770006
FAX: 024-3733358

FIETS & FITNESS

TANK, WAS EN KART MET PLEZIER

WIE

WAT

WAAR

De Stenen Bank is een uitgave van de Vereniging Dorpsbelang Hees.

Deze vereniging streeft naar het behoud van het landelijke karakter van het voormalige kerkdorp Hees.

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelang Hees:

Loek Janssen (voorzitter)
Tel. 024-3734800

Annemarie Verberne (secretaris)
Tel. 024-3786068

Toon Zondag (penningmeester)
Tel. 024-3782876

Maria van de Mortel (Milieu)
Tel. 024-3236808

René van der Heijden
024-3733401

Secretariaat van de vereniging:

Ananasstraat 19
6543 ZH Nijmegen
Tel. 024-3786068

Email:
Dorpsbelang.hees@comps.demon.nl

De Vereniging Dorpsbelang Hees op Internet:

<http://www.dorpsbelanghees.nl>

Redactieadres van de Stenen Bank:

Kerkstraat 60
6543 KL Nijmegen
Tel. 024-3731063

Email:
Dorpsbelang.hees@comps.demon.nl

Redactieleden

Trees van Hal
Henk Termeer
Arno Schlösser
Jan Brauer

Lid worden?

U kunt lid worden door contact op te nemen met het secretariaat van de vereniging.
Het lidmaatschap kost 7 euro per jaar. Dit bedrag dient u over te maken op gironummer 349955 t.n.v. "Ver. Dorpsbelang Hees".

Indien u elektronisch betaalt, verzoeken wij u om uw adres met postcode te vermelden

Dankzij het grote ledental heeft de vereniging de afgelopen jaren al veel kunnen bereiken.

Werkgroepen/dossiers en contactpersonen

Werkgroep verkeer:

Ad Biemans, tel 3782979

Werkgroep Park West:

Ella Scholten, tel. 3734800

Werkgroep historie:

Loek Janssen, tel. 3734800

Milieuklachtenlijn: 026-3599999

Bel- en herstellijn: 024-329 2 329

Mevrouw S. Weijs, hdmr. 403
Korte Broedestraat 54
6543 ZS Nijmegen

Let op:

Kopij inleveren voor

29 mei 2004

op het redactieadres.

Bloemisterij

Bloembinderij

Kerkstraat 187 Nijmegen

Tel:024-3770336

Hutting

Bloemisten sinds 1930

